

Folk & Familj

Familjeredaktionen: E-post: folk.familj@hallandsposten.se

Vår historiska stad

Svenska kyrkans pastorsexpedition byggdes 1953 och arkitekten bakom var Oskar Nygren, en lokal förmåga.

BILD: ERIC HÄGGE

Stadsbiblioteket (i dag Noll-tre-fem) stod klart 1953, men ritades tio år tidigare av Fredrik Wetterqvist.

BILD: HALLANDS KONSTMUSEUM

Temperridarhuset stod klart 1958.

BILD: HALLANDS KONSTMUSEUM

"Naturligtvis dominerar höghuset vid rondellen som när det byggdes gav oss barn en känsla av att befinna

Arkitekturen på 1950-talet speglade den nya moderna tiden

Folkets hus, höghuset i Slottsrondden, Tempelridarhuset – i dag berättar Anders Bergenek om fastigheterna som uppfördes i Halmstad på 1950-talet, ett decennium som präglades av optimism och framtidstro. Här fanns den nya tiden, med alltifrån ättavåningshus och parkeringsgarage i källaren och till centralantennor för tv-mottagning och kylskåp på 142 liter.

1950-talet står för många i ett förklarar skimmer. Det andra världskriget med krigsångest och ransoneringar var över.

Det här var ett årtionde som kännetecknades av ekonomiska framsteg, full selsättning och optimism. Barnen gick i allmänhet en mycket bättre framtid till mötes än den som deras föräldrar hade haft att hantera.

Nu började också rivningen av de gamla, omoderna husen som ersattes av större bygg-

nader av en hög klass. Arkitekturen var enkel med i huvudsak rätta vinklar och få dekorationer. Husens fasader bestod oftast av ljust, rött tegel eller ljusa, putsade fasader.

En gata vars södra del formades av 1950-talet var Karl XI:s väg. Den fick nu rollen som en ringled runt innerstaden och knöt an till den nya Slottsbron som stod klar 1956. Rondellen, som fortfarande bär sitt namn som om-

den vore den enda i Halmstad, byggdes samtidigt.

Låt oss titta på bebyggelsen i det här området. Naturligtvis dominerar höghuset vid rondellen som när det byggdes gav oss barn en känsla av att befinna oss i USA. Huset var ju så högt! Det är ritat av arkitekten Hugo Winger. Efter ett antal år i Norrland flyttade han till Halmstad 1941 och här bedrev han från 1943 en egen arkitektfirma. Byggnaden, egentligen är det två sammanbyggda hus, be-

står av åtta våningar med från början 48 lägenheter med två till fyra rum. Huset har en gles korsvirkesstruktur med synliga betongbalkar och däremellan ljusrött tegel. Utsikten var och är fantastisk. Lägenheterna blev mycket eftertraktade.

Norr om höghuset följde ett litet mellanhus. Det var från början en utställningshall bland annat för bilar. Ytterligare norrut byggdes ett fem våningar högt HSB-hus med 36 en- och tvårumslägenheter. Det stod klart 1957. Bland finesserna märktes då centralantenn för tv-mottagning och kylskåp på 142 liter.

Ännu längre norrut byggdes det sju våningar höga Tempelridarhuset som enligt min uppfattning är en av Halmstads arkitektoniska pärlor. Även det ritades av

lokala arkitekter, Gösta Fredblad och Hugo Höstrup. Det blev färdigt 1958. Den här byggnaden följer inte parallellt Karl XI:s väg utan mitt-delen är indragen och knyter an till de övriga husdelarna i spännande vinklar. Även en del fönster är utåtvinklade på ett för 1950-talet djärvt sätt.

Huset rymde 49 lägenheter och 16 garageplatser för hyresgästerna. Det var vanligt att de nya husen i innerstaden hade parkeringsgarage i källarplanen. På så sätt minskades behovet av parkeringsplatser i en innerstad som började få svårt att rymma den ökande bilismen. Mitt-delen av byggnaden, med en fint glasad entré, rymde kontor. På nedre plan låg en lokal speceriaffär. Det här var innan varuhuset hade kommit till staden. Likaså flyttade kon-

ditori Regnbågen med sockerbagaren Ingvar Thornberg in. Vi kan fortfarande njuta av konditoriets neonskylt som speglar 1950-talets formspråk.

På Karl XI:s vägs östra sida byggdes 1953 Svenska kyrkans pastorsexpedition. Administrationen med bland annat folkbokföringen hade ökat i volym och de moderna prästerna behövde expeditioner, samtalsrum med mera. Byggnaden ritades av Oskar Nygren, ännu en lokal förmåga. Exteriören var ljus och enkel även om entrén var imponerande med ett stenvalv och en väggrelief med S:t Nikolaus. Interiören var förvånansvärt påkostad med marmorgolv, armatur från Orrefors och möbler från NK.

Brogatan har tidsmässigt

oss i USA. Huset var ju så högt!

BILD: HALLANDS KONSTMUSEUM

en mer blandad arkitektur. Ett femtiotal bygge sticker emellertid ut. Det är det Berlingska huset i korsningen vid Hantverksgatan. Egentligen går byggnaden genom hela kvarteret och består av tre fastigheter. Två av dem byggdes av glasmästaren Gösta Jaenecke och ett av handlanden Tuve Jepson. Byggnaden som blev klar 1959 ritades av arkitekterna Sten Samuelsson och Fritz Jaenecke. Här talar vi om "stjärnarkitekter". Samuelsson blev professor i på Tekniska högskolan i Lund. Jaenecke hade sin rötter i Tyskland men flyttade till Skåne 1937. Tillsammans ritade de båda Nya Ullevi i Göteborg inför VM i fotboll 1958.

Även här finns den för årtiondet typiska korsvirkeskonstruktionen där de bärande betongbalkarna syns på utsidan och inramar partier med rött tegel. I byggnaden mot Brogatan låg Oscar Jepsens specceributik. Den var hypermodern med självbetjäning i mjölkdisken. Tyvärr fick den stängas då varuhuset kom till stan cirka fem år senare.

En riktigt fin 1950-talsgata

”*Gå dit och njut av intrycken från en tid som talar om Halmstads omvandling efter världskriget.*”

i Halmstad är Fredsgatan. Byggnationen är generellt ganska hög och ger karaktären av en stor stad. Affärerna på husens bottenplan är ganska små och minner på så sätt om en tid före varuhuset och de stora affärskedjorna.

Här hittar vi det eleganta gamla Stadsbiblioteket, idag Noll-tre-fem, som stod klart 1953 även om ritningarna var tio år äldre. Arkitekten var Fredrik Wetterqvist som var stadsarkitekt i Halmstad 1930–1949. Husets stil innehåller inte så mycket 1950-tal utan snarare drag av nyklassicism eller "Swedish Grace". Tyvärr blev det här biblioteket snabbt för litet. Rakt över gatan hittar vi

Byggnationen på Fredsgatan är generellt ganska hög och ger karaktären av en stor stad. BILD: HALLANDS KONSTMUSEUM

Folkets Hus kan betecknas som sentida tegelfunkis men ger trots sin enkelhet ett monumentalt intryck, menar Anders Bergenek. BILD: HALLANDS KONSTMUSEUM

På Brogatan låg Oscar Jepsens specceributik. Den var hypermodern med självbetjäning i mjölkdisken, men fick tyvärr stänga när varuhuset kom till stan. BILD: HALLANDS KONSTMUSEUM

Folkets Hus med Halmstads Teater. Här låg också biografen Figaro och ligger fortfarande den charmiga Restaurang Jarlen. Byggnaden ritades av arkitekten Gösta Hedström som var knuten till kooperationen. Han hade tidigare ritat Sveriges första självbetjäningsaffär på Odengatan i Stockholm

Teaterdelen är en blandning mellan funktionalism och kubism. Folkets Hus kan betecknas som sentida tegelfunkis men ger trots sin enkelhet ett monumentalt intryck. Observera på bilden att fönstren från början hade långsgående spröjsar. Dessa togs bort vid en renovering som Halmstads kommun gjorde sedan de hade tagit över byggnaden. Det dödade formspråket och gjorde byggnaden mycket mer intetsägande.

Anders Bergenek

Skribenten är aktiv i **Föreningen Gamla Halmstad**. Mer lokalhistoria hittar du på gamlahalmstad.se och på Facebook/[gamlahalmstad](https://www.facebook.com/gamlahalmstad).

13 mars

Namnsdagen

I dag har **Greger** namnsdag. Namnet kommer från grekiskans Gregorios, och kan tolkas som "den vaksamme". Det kom hit i mitten av 1200-talet och hade ett uppsving under 1940- till 1970-talen men har sedan dess fölnat i popularitet. I dagsläget har omkring 2 800 svenskar Greger som förnamn.

Trenden

Enligt Skatteverkets statistik har ingen nyfödd fått namnet under perioden 2021–2025.

Citatet

”Visst gör det ont när knoppar brister, varför skulle annars våren tveka.”

Karin Boye, författare, 1900–1941.

Bemärksedagen

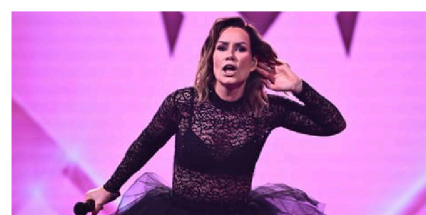
I dag är det **Mazarindagen**. Bakelsen av mordeg, mandelmassa och glasyr började tillverkas av den franske bagaren **Jules Gouffé** i mitten av 1800-talet.

Det hände då

- **För 38 år sedan**, 1988, drabbades skidorten St Anton i grynningen av den värsta lavinen på 150 år. Många av gästerna överraskades i sömnen när hotellet Haus Tscholl krossades, och somliga grävdes fram efter flera timmar i snömassorna i bara underkläderna.
- **För 23 år sedan**, 2003, utsågs ekonomen och tidigare chefredaktören **Ebba Lindsö** till ny ordförande för Svenskt Näringsliv. Där blev hon inte långvarig, 2005 fick hon lämna uppdraget.
- **För 217 år sedan**, 1809, arresterades kung **Gustav IV Adolf** i en statskupp, som kunde härledas till misslyckandet i det då pågående finska kriget. Kungen flydde de adliga officerarna, men efter en dramatisk jakt genom Stockholms slott fick de till slut tag i honom på borggården. Han sattes i fängelse och farbrodern **hertig Karl** blev därefter riksföreståndare.

Födelsedagar

- **För 52 år sedan**, 1974, föddes sångerskan och artisten **Linda Bengtzing**. Hon har tävlat i Melodifestivalen inte mindre än åtta gånger, senast 2022 med "Fyrfaldigt hurra!".

Linda Bengtzing fyller år.

BILD: CLAUDIO BRESCIANI

Det senaste albumet, "Min karusell", kom 2011. Några färskare singlar är "Alla mina sorger" (2020), "Home for Christmas" (2020) och "It's ok" (2021). Hon deltog i Melodifestivalen 2022 med låten "Fyrfaldigt hurra!" skriven av **Thomas G:son**, **Daniel Jelldeus** och **Myra Granberg**. Bidraget hamnade på en femteplats och gick därmed inte vidare.

• **För 52 år sedan**, 1974, föddes den före detta tennisspelaren **Thomas Enqvist**. Han debuterade på ATP-touren 1991 och var som bäst rankad fyra (1999). I april 2006 avslutade Enqvist sin tenniskarriär efter återkommande skadeproblem. Han debuterade som svensk DC-kapten i mars 2010 mot Argentina. På senare tid har Enqvist bland annat varit tävlingsledare för tennisturneringen Nordic Open.

Namn vi minns

- **För 81 år sedan**, 1945, föddes journalisten, författaren och musikern **Göran Skytte**. Han arbetade bland annat på Aftonbladet, där han 1983 avslöjade att justitieminister **Ove Rainer** genom skatteplanering endast betalade 10 procent i skatt på en inkomst på 2,4 miljoner kronor. Göran Skytte var barndomsvän med **Mikael Wiehe**, en vänskap som bestod livet ut, och spelade dragspel, trumpet och flöjt på flera av Wiehes skivor. Skytte övergick efter skilskiftet till att vara egenföretagare, kristen förkunnare och författare. Åren 2000–2013 var han kolumnist på Svenska Dagbladets ledarsida. Från januari 2011 till maj 2018 var han krönikör för tidningen Dagen. Göran Skytte avled i november 2024.
- **För 87 år sedan**, 1939, föddes den amerikanska kompositören, sångaren och pianisten **Neil Sedaka**. Han var stor under 1950- och 1960-talen med hits som "One way ticket (to the blues)" (1959), "Oh Carol" (1961) och "Happy birthday sweet sixteen" (1961). Se dakas självbiografi "Laughter in the rain" publicerades 1987. Neil Sedaka avled 27 februari 2026.

Hört och hänt

- **För 28 år sedan**, 1998, visades den första tröjan stickad av ull från det klonade fåret **Dolly** upp för allmänheten. Tröjans färger och motiv hade ritats av tolvåriga **Holly Wharton** från Heartfordshire, som också visade upp sig i tröjan innan den skänktes till London's Science Museum.